

Sygn. akt I CSK 848/22

POSTANOWIENIE

Dnia 14 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa H. K.-Ł. i B. Ł.
przeciwko M. C.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 14 stycznia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 25 marca 2021 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę
2700 (dwa tysiące siedemset) zł, tytułem kosztów postępowania
ksasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego M. C. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 25 marca 2021 r., sygn. akt I ACa (...), Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych

przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

W podstawie kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 56 k.c. przez dokonanie błędnej wykładni oświadczeń woli stron złożonych w umowie z dnia 3 listopada 2011 r. polegające na przyjęciu, iż: jej pkt 2 zawiera obowiązek umowny skierowany do pozwanego wydobywania kopalin na warunkach określonych w koncesji, w sytuacji, gdy przeciwnie pkt 2 zawiera zobowiązanie powodów do zawarcia z pozwanym umowy dzierżawy działek, z których będzie wydobywane kruszywo na lat 10 od dnia podpisania aktu notarialnego; pkt 2 zd. 1 część 1 udzielenia pozwanemu w umowie dzierżawy bezwzględnej zgody na eksploatację (wydobycie) kruszywa na warunkach opisanych w koncesji pkt 2 zd. 1 części 2, (przy czym owe warunki dotyczą powodów, tj. oni nie mogą wyrazić zgodę na eksploatację kruszywa na innych warunkach niż warunki określone w koncesji).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Według skarżącego oczywista zasadność skargi kasacyjnej jest wynikiem dokonania przez Sąd Apelacyjny wykładni umowy z dnia 3 listopada 2011 r. sprzecznie z jej literalnym brzmieniem. Zdaniem pozwanego Sąd Apelacyjny nie wyjaśnił i nie uzasadnił dlaczego sformułowanie językowe „na warunkach opisanych w koncesji” odnosić się ma do pozwanego, podczas gdy treść wskazuje na obowiązek szanowania warunków koncesji przez powodów przy wyrażeniu zgody na eksploatację (wydobycie) kruszywa.

W orzecznictwie wyjaśniono już, że punktem wyjścia wykładni oświadczeń woli powinno być ustalenie treści i celu umowy oraz kreowanego nią stosunku prawnego. Należy przy tym uwzględnić zgody zamiar stron, treść umowy, w tym związku między jej postanowieniami, okoliczności zawarcia umowy oraz inne

czynniki wskazane w art. 65 k.c. i art. 66 k.c., a także zasadę *favor contractus* i w razie wątpliwości przypisać postanowieniu takie znaczenie, które pozwoli na utrzymanie jego ważności (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2017 r., II CSK 575/16, nie publ.). To, w jaki sposób strony rozumiały oświadczenie woli w chwili jego złożenia, można wykazywać za pomocą wszelkich środków dowodowych. Jeżeli okaże się, że strony nie pojmowały tego samego znaczenia oświadczenia woli, za prawnie wiążące należy uznać jego znaczenie ustalone według obiektywnego wzorca wykładni, czyli tak, jak adresat znaczenie to rozumiał i rozumieć powinien. Decydujące jest w tym wypadku rozumienie oświadczenia woli, będące wynikiem starannych zabiegów interpretacyjnych adresata. W przypadku oświadczenia ujętego w formie pisemnej sens oświadczeń woli ustala się na podstawie wykładni tekstu dokumentu. Podstawową rolę mają tu językowe normy znaczeniowe (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2017 r., V CSK 433/16, nie publ.). Dla ustalenia, jak strony rzeczywiście pojmowały oświadczenia woli w chwili jego złożenia może mieć znaczenie także ich postępowanie po złożeniu oświadczenia oraz sposób wykonywania umowy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2016 r., I CSK 802/15, nie publ.). Wątpliwości interpretacyjne, które nie dają się usunąć w drodze ogólnych dyrektyw wykładni oświadczeń woli, powinny być rozstrzygnięte na niekorzyść strony, która zredagowała tekst je wywołujący; ryzyko nie dających się usunąć w drodze ogólnych dyrektyw wykładni oświadczeń woli niejasności tekstu umowy powinna ponieść ta strona, która tekst zredagowała (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2018 r., I CSK 225/17, nie publ. i powołane tam judykaty).

Stosownie do art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (jedn. tekst: Dz. U. z 2021, poz. 162; wcześniej art. 46 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, a przedtem art. 27 i n. ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej) wykonywanie działalności gospodarczej w dziedzinach mających szczególne znaczenie ze względu na bezpieczeństwo państwa lub obywateli albo inny ważny interes publiczny wymaga uzyskania koncesji wyłącznie, gdy działalność ta nie może być wykonywana jako wolna albo po uzyskaniu wpisu do rejestru działalności

regulowanej albo zezwolenia. Jako przykłady w tej materii mogą posłużyć przepisy art. 411 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 624), art. 40 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (jedn. test: Dz. U. z 2020 r. poz. 1333), czy art. 36 i art. 49 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r. poz. 1420). Zezwolenia, koncesje i licencje stanowią majątkowe składniki przedsiębiorstwa określone w art. 55¹ pkt 5 k.c. Chodzi zatem o uprawnienia wynikające z określonych decyzji administracyjnych (np. pozwolenie wodnoprawne, koncesje na wydobywanie kopalin, koncesje na prowadzenie działalności energetycznej, koncesje wydawane na podstawie przepisów ustawy prawo górnicze i geologiczne).

Powodowie dochodzili od pozwanego zastrzeżonej w kontrakcie z dnia 3 listopada 2011 r. kary umownej, która została przewidziana za zerwanie umowy, niedopełnienie warunków umowy, spowodowanie przez jedną ze stron okoliczności uniemożliwiających wykonanie umowy drugiej strony. W piśmie z dnia 8 czerwca 2015 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kary umownej w wysokości 100 000 zł z uwagi na „wydobycie kopaliny niezgodnie z planem ruchu zakładu górniczego oraz naruszeniem pasa ochronnego napowietrznej linii energetycznej, przebiegającej w północno - wschodniej części wyrobiska „Pole A”, co stanowi naruszenie ust. 2 umowy, a w konsekwencji niedopełnienie warunków umowy”. Według ust. 2 umowy celem jej realizacji sprzedający (powodowie) sporządzają z kupującym (pozwanym) umowę dzierżawy w formie aktu notarialnego na czas 10 lat, w której to umowie udzielają bezwzględnie pozwanemu zgody na eksploatację kruszywa na warunkach opisanych w koncesji.

Nie ulega wątpliwości, że sens i realizacja umowy uzależnione były od istnienia i przestrzegania przez pozwanego warunków, na jakich została udzielona koncesja na wydobywanie kopaliny nie nieruchomości powodów. Bezspornym jest, że pozwany naruszył warunki koncesji, co stało się przyczyną jej cofnięcia w trybie administracyjnym, a w konsekwencji zaprzestania wykonywania umowy. Wobec tego przyczyny niewykonania umowy leżały po stronie pozwanego, skoro cofnięcie mu koncesji nie nastąpiło z przyczyn od niego niezależnych (art. 471 *in fine* k.c.).

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. poz. 1800 ze zm. w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. 2016, poz. 1668).